

แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม

SOCIAL WORK MANAGEMENT GUIDELINES OF COMMUNITY LEADERS
IN SAMPHRAN DISTRICT MUNICIPALITY NAKHON PATHOM

พระครูโสภณปฐมภรณ์

PhrakhruSophonpathamapron

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Email : cio.pravit@gmail.com

Received 14 February 2023 ; Revised 30 March 2023; Accepted 30 June 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ การบริหารจัดการ และแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลองค์การเชิงบูรณาการเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 399 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการงบประมาณ (Budgeting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมา คือ ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และด้านการอำนวยความสะดวก (Directing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ด้านการรายงาน (Reporting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านการประสานงาน (Coordinating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 ด้านการวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และด้านการจัดองค์การ (Organizing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ตามลำดับ 2)กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.54 เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมา คือ ด้านการป้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77 และด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารงาน, สังคมสงเคราะห์, ผู้นำชุมชน

Abstract

This research paper is a mixed method research study between qualitative research and quantitative research. apply the concept of social work management and the concept of integrating organizational effectiveness assessment as a research framework. The research area was Sampran District Municipality. Nakhon Pathom Province The sample group was people in the Sam Phran District Municipality area. Nakhon Pathom Province consisted of 399 people using a stratified selection method. The sampling was done by a simple random sampling method and then randomized by a systematic random sampling method. There are 2 types of research tools used in this research, namely 1) interview form 2) questionnaire to analyze the data. by the quantitative research section The statistics used to analyze the data consisted of percentage values. Mean and Standard Deviation and multiple regression analysis methods qualitative research used to analyze content and write a descriptive description.

The findings of the research were found as follows:

1) The sample group had opinions on the management of community leaders in the municipality, Sampran District, Nakhon Pathom Province. Sampran District, Nakhon Pathom Province Overall, it is moderate. The mean was 3.22. When considering each aspect, it was found that the side with the mean was at the highest level. They were budgeting with an average of 3.71, followed by staffing with an average of 3.20, and directing with an average of 3.19. Reporting, with an average of 3.19. The mean was 3.18 in coordination. (Coordinating) has an average of 3.11, and planning (Planning) has an average of 3.10. and organization (Organizing) with an average of 3.07 respectively. 2) The sample group had opinions on social work of community leaders in the municipality. Sampran District, Nakhon Pathom Province Overall, it was at a high level of 3.54. Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was problem solving. and alleviating problems with an average of 3.79, followed by protection. The mean was 3.58 in treatment or service. The mean was 0.77 and the promotion or development aspect. The mean was 3.29, respectively.

Keywords: administration, social work, community leaders.

บทนำ

การสังคมสงเคราะห์เป็นการที่จะค้นหาปัญหาและความต้องการของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน เพื่อดูว่าปัญหาและความต้องการคืออะไร จะได้นำมาวางแผนเพื่อเข้าไปแทรกแซงให้ความช่วยเหลือหรือจัดบริการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในปัจจุบันหน่วยงานที่ให้บริการสังคมสงเคราะห์เริ่มเห็นความสำคัญและความจำเป็นของงานวิจัย จึงได้ตั้งหรือมีตำแหน่งนักวิจัยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ในงานวิจัยทั้งเต็มเวลาหรือเป็นครั้งคราว โรงเรียนสังคมสงเคราะห์เอง ก็ได้มีหน่วยงานวิจัย เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาได้หันมาให้ความสำคัญและมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยอย่างจริงจัง บางทีก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์ให้บริการแนะนำ

ปรึกษาหารือแก่หน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ในชุมชนที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยด้วย งานวิจัยมีความสำคัญต่อการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาเป็นนโยบายในการวางแผนของรัฐบาลในระยะยาว นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ที่ถูกละเลยอยู่กับปัญหาของผู้มารับบริการ จึงมีโอกาที่จะได้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของบุคคล กลุ่ม และชุมชน จึงควรจะได้นำทักษะในการวิจัยมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นักสังคมสงเคราะห์ควรใช้การสังคมสงเคราะห์แบบผสมผสาน (integrated method) ซึ่งเป็นการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์หลายๆ วิธีผสมผสานกันแล้วแต่กรณี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ ไม่ว่าจะเป็นระดับ บุคคล กลุ่ม ชุมชนและสังคม (Nongluck Thepsawat, 1997 : 40) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหา (problem solving) การบรรเทาปัญหา (relief) นักสังคมสงเคราะห์ จะต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและมีความรู้ความสามารถที่จะนำทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางสังคม เช่น วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ ความคิด ปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคล กลุ่มชนและชุมชนเข้ามาช่วยแก้ไขและบรรเทาปัญหาให้เบาบางหรือหมดสิ้นไปเพื่อการป้องกัน (prevention) นักสังคมสงเคราะห์จะต้องปฏิบัติ จัดทำเพื่อป้องกันปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่จะบังเกิดขึ้นไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์จิตใจและ สุขภาพ ร่างกาย โดยการกระทำร่วมกับผู้ขอรับการสงเคราะห์ (work with client) และเพื่อการบำบัดรักษา หรือการบริการ (treatment or service) รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือสิ่งบกพร่องต่างๆ (rehabilitation or restoration) ของผู้มีปัญหาให้ดีขึ้น ตลอดจนเพื่อการส่งเสริมหรือการพัฒนา (promotion or development) จัดว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสังคมสงเคราะห์ เพราะการพัฒนาคนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายมหาศาล กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาแล้วก็จะยอมไปพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคนอื่นๆ ต่อไปอีก โดยไม่รู้จักจบสิ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างหน้าที่และความสำคัญระหว่างบุคคล นักสังคมสงเคราะห์ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมต่อเหตุการณ์ด้วย (Wilaiwat Krishnaputi, 1986 : 10) ซึ่งมีวิธีในการปฏิบัติงานอยู่หลายขั้นตอน เช่น การแสวงหาข้อเท็จจริง ได้แก่ การศึกษาเรื่องราวของปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้รายละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้วิธีการหาข้อเท็จจริงที่นิยมได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การเยี่ยมบ้านและการศึกษาจากเอกสารหลักฐานต่างๆ การวินิจฉัยปัญหา ได้แก่ การนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้วิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาการวางแผนดำเนินงาน คือ การกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา โดยมีการพิจารณาร่วมกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์และผู้รับการสงเคราะห์การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ความพยายามที่จะจัดทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่สำหรับผู้บริการ การติดตามและประเมินผล เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน ต่างๆ เพื่อพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนศึกษาถึงผลการทำงานที่ได้กระทำไป (Sasipat Yodphet and Surangrat Atthasat Sri, 1981 : 10) ซึ่งการสังคมสงเคราะห์นั้นมักจะใช้กิจกรรมการบริการชุมชน เช่น การเผยแพร่ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยแก่ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน การจัดนิทรรศการเผยแพร่เอกสารและสื่อสารต่างๆ การจัดการอบรม ประชุม สัมมนา โครงการสุขภาพอนามัยชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะการป้องกันการแพร่ระบาดของปัญหาการติดยาและสารเสพติด การให้ความรู้เรื่องสุขภาพแก่กลุ่มเป้าหมายในชุมชน เช่น ประชาชนทั่วไป ครู-อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ ผู้ใช้แรงงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการอบรม การสัมมนา การบรรยาย การอภิปรายแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และต้องเฝ้าระวังการเกิดปัญหาทางสังคมที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยในชุมชนโดยการศึกษาอุบัติการณ์ (Incidence) ความชุก (Prevalence) ของปัญหาสุขภาพอนามัย และปัญหาการติดยาและสารเสพติดในสังคม ควรให้มีการให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาความเดือดร้อนทางด้านจิตใจ ปัญหาการติดยาและสารเสพติดทั้งของผู้ป่วยเองและบุคคลในครอบครัว ทางโทรศัพท์ จดหมายและการสื่อสารต่างๆ เป็นต้น และให้

การดูแลผู้ป่วยในชุมชน (Home Health Care) โดยใช้กระบวนการสังคมสงเคราะห์ชุมชน เพื่อสนับสนุนให้เครือข่ายทางสังคมยอมรับผู้ป่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมและป้องกันการเจ็บป่วยซ้ำหรือการต้องหันกลับไปเสพติดซ้ำอีก เป็นต้น โดยมีวิธีการ คือ การเยี่ยมบ้าน ให้การปรึกษาปัญหาแก่ครอบครัวและตัวผู้ป่วยเอง ให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและชุมชน ประสานทรัพยากรในชุมชน ติดตามผลการบำบัดรักษาและการสงเคราะห์ช่วยเหลือทางสังคม

เทศบาลในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมนั้น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลอยู่ 5 องค์ ได้แก่ เทศบาลเมืองไร่จิงเทศบาลเมืองกระทุ่มล้มเทศบาลเมืองสามพรานเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ และเทศบาลตำบลบางกระทีก ซึ่งทั้ง 5 เทศบาลนั้นมีจำนวนชุมชนมากถึง 106 ชุมชน และมีจำนวนประชากร 111,252 คน ซึ่งในจำนวนประชากรนี้มีผู้ที่ได้รับและขอรับความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์จากเทศบาลอยู่จำนวนมาก

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยจะศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน สังคมและประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ไปประยุกต์ใช้งานในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมหรือการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้กระบวนการและ ทรัพยากรที่มีอยู่ ประสิทธิภาพรวมขององค์กรโดยให้ความสำคัญที่โครงสร้างและเป้าหมายขององค์กรคือได้รับสามารถใช้เป็นแนวทางในการบำรุงขวัญและกำลังใจตอบสนองความใ้สอดคล้องกับสิ่งเหล่านั้นในความต้องการของบุคลากรเช่น การเลื่อนตำแหน่งให้มีความผิดชอบมากขึ้นเพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ลำดับขั้นความต้องการของผู้ปฏิบัติการบริหารงานบุคคลของผู้บังคับบัญชาสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบำรุงขวัญและกำลังใจด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดีขึ้นตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานได้ด้วยเช่นกันทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่การพัฒนาคนของผู้ปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์

การสังคมสงเคราะห์เป็นการช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งเขาไม่สามารถช่วยตนเองได้ ให้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเขาต่อไป ทั้งโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้บรรเทา

ความต้องการและปัญหาทั้งของบุคคล กลุ่มชน และชุมชน โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) จุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ช่วยเขา เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ (Help them to help themselves) นงลักษณ์ เทวกุล ณ อยุธา (มปป.: 9) การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์โดยที่ทั่วไปมีปรัชญาที่ว่า ช่วยเขา เพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ (Help them to help themselves) หมายความว่า การที่นักสังคมสงเคราะห์จะช่วยผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อนและมา ขอรับการสงเคราะห์ (Client) นั้น ก็เพื่อต้องการให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ จะต้องทำงานร่วมกับเขา (Work with client) ไม่ใช่กระทำให้เขาฝ่ายเดียว (Not work for client) ดังนั้น การตัดสินใจใดๆ (Decision making) ในการเลือกทางแก้ปัญหาของเขานั้น ย่อมเป็นอำนาจของผู้มารับการสงเคราะห์เป็นสำคัญ จึงจะทำให้การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสังคมสงเคราะห์

การบริหารงานสังคมสงเคราะห์นั้นเป็นวิธีการหนึ่งของการสังคมสงเคราะห์ซึ่งใช้อยู่ในสถานสงเคราะห์ เอกชนและรัฐบาล เป็นวิธีการให้บริการทางอ้อม มิได้ให้ถึงมือโดยตรงแก่ประชาชน แต่เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการให้บริการโดยตรงต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายและนโยบายแห่งการสงเคราะห์ขององค์กรนั้นๆ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน กลไกภายในขององค์กรและลักษณะความเป็นผู้นำของนักบริหารงานด้านนี้เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการ การบริหารงานในงานสังคมสงเคราะห์เป็นกระบวนการที่จะนำทรัพยากรทางสังคมต่างๆ อันได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เงิน การจัดการ และขวัญกำลังใจในการทำงาน มาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในองค์กรต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยการร่วมมือประสานงานระหว่างบุคคลในองค์กรหรือระหว่างองค์กรกับองค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะรวมถึงการกำหนดหรือวางนโยบาย ตลอดจนการวางแผนทางสังคมด้วย การบริหารงานทางสังคมสงเคราะห์จะสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพด้วยดี จำต้องอาศัยการวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 5 แห่งในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 111,252 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 5 แห่งในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ การบริหารจัดการ และแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลองค์กรเชิงบูรณาการ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล ในพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วย

โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55.0 มีช่วงอายุ 31-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.8 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.8 ส่วนใหญ่มีอาชีพการรับราชการ/พนักงานของรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 28.0 รายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000 - 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.5 สถานภาพส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.3 ด้านโรคประจำตัวส่วนใหญ่ของผู้ที่ตอบแบบสอบถามไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 50.8

2. การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3.54 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมา คือ ด้านการป้องกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.77 และด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ตามลำดับ

3. การบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการงบประมาณ (Budgeting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมา คือ ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และด้านการอำนวยความสะดวก (Directing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ด้านการรายงาน (Reporting) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ด้านการประสานงาน (Coordinating) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 ด้านการวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และด้านการจัดองค์การ (Organizing) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ตามลำดับ

4. ประสิทธิภาพการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ความคิดเห็นต่อการประเมินประสิทธิภาพองค์การเชิงบูรณาการของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านระบบเปิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมา คือ ด้านเป้าหมายเชิงเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 ด้านกระบวนการภายใน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ตามลำดับ

5. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชน ในการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter (Enter Multiple Regression Analysis) พบว่า การสังคมสงเคราะห์ ด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา (X4) ด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ (X3) ด้านการป้องกัน (X2) และการบริหารจัดการ ด้านการรายงาน (X11) ด้านการอำนวยความสะดวก (X8) ด้านการประสานงาน (X9) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอ

สามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .691 ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R2) เท่ากับ 0.477 จึงสามารถทำนายองค์ประกอบการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน ได้ร้อยละ 46.2

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า แนวทางการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการแก้ปัญหา (problem solving) และการบรรเทาปัญหา (relief) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง เช่น การได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริม เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของความจำเป็นที่จะอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รองลงมาคือการได้พึ่งพาตนเองมากที่สุด เช่น การที่สามารถแก้ไขปัญหา และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ตลอดจนปฏิบัติภารกิจต่างๆ จนทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้นกว่าเดิม

2. ปัจจัยด้านการป้องกัน (prevention) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การป้องกันโรค อบรมมุขต่างๆ อยู่เสมอ รองลงมา คือการได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

3. ปัจจัยด้านการบำบัดรักษาหรือการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่การได้รับเบี้ยยังชีพหรือสิ่งของต่างๆ จากภาครัฐและเอกชน รองลงมา คือการได้รับการรักษาพยาบาลตามสิทธิ์ที่รัฐกำหนด

4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมหรือการพัฒนา (promotion or development) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รองลงมา คือการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานครบสมบูรณ์

5. ปัจจัยด้านการวางแผน (Planning) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงแนวทางการบริหารงานของหน่วยงานท้องถิ่น รองลงมา คือการได้รับทราบถึงความมุ่งหมายของผู้บริหารของผู้นำชุมชน

6. ปัจจัยด้านการจัดองค์การ (Organizing) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงการสร้างความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน รองลงมา คือการได้รับทราบถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ของผู้นำชุมชน

7. ปัจจัยด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่การได้รับทราบถึงการโยกย้ายสับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาคนให้เหมาะสม รองลงมา คือการได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากรของผู้นำชุมชน

8. ปัจจัยด้านการอำนวยการ (Directing) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รองลงมา คือการได้รับทราบถึงความจำเป็น ที่มาของโครงการต่างๆ ของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัชเชษฐ นิยมสุข (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) การรับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนได้รับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง แหล่งการรับข้อมูลข่าวสารมาจากเสียงตามสายและประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านสาธารณสุขประโยชน์ พบว่า ประชาชนในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณสุขประโยชน์ในระดับต่ำ 2) ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครในระดับปานกลาง 3) ผลการศึกษากลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณในเรื่องการรับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนมากจะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณสุขประโยชน์เกี่ยวกับการทำงานด้านสาธารณสุขประโยชน์ด้วยตัวเอง 4) ปัญหาและ

อุปสรรคที่พบคือ เรื่องความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลและไม่มีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนในเรื่องต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึงและรวดเร็ว 5) ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร โดยมีความต้องการดังนี้ ให้คอยจัดตั้งองค์กรที่คอยประสานงานระหว่างประชาชนกับเทศบาล ในการจัดกิจกรรมในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของเทศบาล

9. ปัจจัยด้านการประสานงาน (Coordinating) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับเกียรติและศักดิ์ศรีในฐานะมนุษย์จากผู้นำชุมชน เช่น การมีความภูมิใจในตนเอง การได้รับการยอมรับนับถือ รองลงมา คือการได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี

10. ปัจจัยด้านการรายงาน (Reporting) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การได้รับทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงาน รองลงมา คือการได้รับทราบผลการดำเนินงานต่างๆ ของผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลาปป์และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในชนบทไทยที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นไม่มากนักที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการปกครองท้องถิ่นประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและขององค์การบริหารส่วนตำบลดีพอและมีความรู้ในเรื่องแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่มากนักถึงแม้ว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองและการปกครองท้องถิ่นน้อยประชาชนส่วนใหญ่ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ยังคงมีทัศนคติที่ดีและมีความพึงพอใจในบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเป็นบวกและมีความพอใจในนโยบายการกระจายอำนาจให้ประชาชนดูแลและปกครองกันเองมากกว่าที่จะให้ส่วนกลางหรือตัวแทนของส่วนกลางมาบริหารและปกครองพวกตน

11. ปัจจัยด้านการงบประมาณ (Budgeting) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับทราบถึงความคุ้มค่าของโครงการต่างๆ รองลงมา คือการได้รับทราบถึงความจำเป็นของโครงการต่างๆ

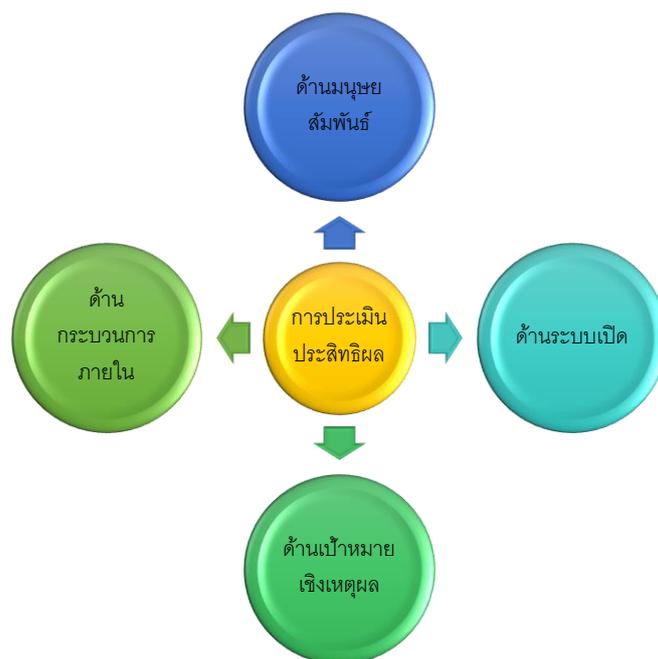
สรุปองค์ความรู้

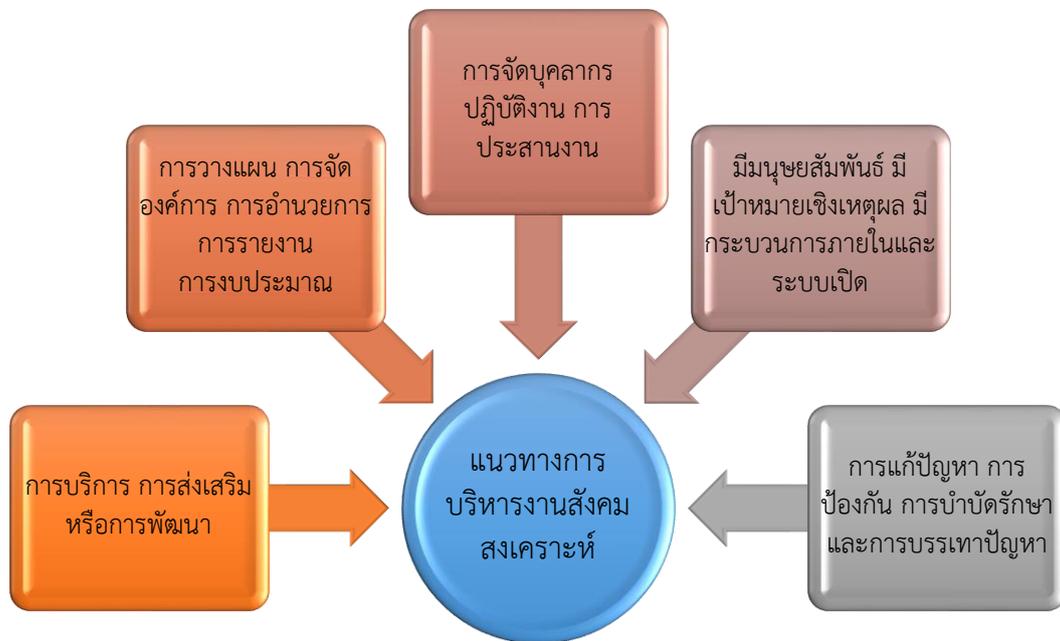
ผู้วิจัยพบว่า การสังคมสงเคราะห์ เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวทุกคนอย่างยิ่ง โดยจะต้องมีการแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา ที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการป้องกัน การบำบัดรักษาหรือการบริการ ที่จะต้องมีการดำเนินการควบคู่กับการส่งเสริมหรือการพัฒนาไปพร้อมกัน ทั้งนี้ยังมีประเด็นปลีกย่อยที่ควรนำมาศึกษาอีกหลายประการ

โดยที่การบริหารจัดการ ที่ผู้นำชุมชนต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกคือ งบประมาณ (Budgeting) ที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของบุคลากร และการอำนวยความสะดวก (Directing) จำเป็นต้องทำเป็นรายงาน (Reporting) เอกสาร เพื่อแสดงถึงภาระงาน หน้าที่ที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงาน (Coordinating) ให้เป็นไปตามแผนงานที่ได้มีการวางแผน (Planning) ไว้ ไม่ว่าจะเกิดอุปสรรคใดๆ ต้องพยายามไปตามแผนที่วางไว้ให้ได้ จึงจะทำให้การจัดองค์การ (Organizing) เป็นไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อย

ผู้วิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ในด้านระบบเปิดที่ต้องมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน ต้องมีนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำชุมชน และต้องมีการแสวงหา การรักษา และสะสมทรัพยากรของท้องถิ่นโดยการนำของผู้นำชุมชน ส่วนด้านเป้าหมายเชิงเหตุผล ประชาชนในชุมชนจะต้องทราบถึงเป้าหมายของผู้นำชุมชนในการบริหารงาน และยังต้องทราบอีกด้วยว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการบริหารงานมากน้อยเพียงใด ในบางครั้งจำเป็นต้องมีประชาสัมพันธ์ถึงกระบวนการภายใน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงานอยู่เสมอ ทำให้ประชาชนสามารถทำนายผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนได้ และจะได้ทราบถึงความสำเร็จในการบริหารหน่วยงานในท้องถิ่นอีกด้วย ส่วนด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนนั้น ประชาชนในชุมชนสังเกตได้ง่ายว่าได้รับความเป็นกันเองกับบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐหรือไม่ อย่างไร เพราะหากได้รับการพูดคุย สนทนากับผู้นำชุมชนอยู่เสมอ ย่อมมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันได้

ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า แนวทางในการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องประกอบไปด้วย 1.การบริการ การส่งเสริมหรือการพัฒนา 2.การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยความสะดวก การรายงาน การงบประมาณ 3.การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน การประสานงาน 4.มีมนุษยสัมพันธ์ มีเป้าหมายเชิงเหตุผล มีกระบวนการภายในและระบบเปิด และ 5.การแก้ปัญหา การป้องกัน การบำบัดรักษาและการบรรเทาปัญหา หากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่จะบริหารงานสังคมสงเคราะห์สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้นี้ ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของตนได้ทันที

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้มีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรผลักดันการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ แต่ละด้านตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา บรรเทา ป้องกัน บำบัดรักษาหรือ การบริการ และการพัฒนางานสังคมสงเคราะห์ ของเทศบาล อำเภอสามพราน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาองค์ประกอบรองท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาที่ได้รับว่าเป็น อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายให้มีความทันสมัยและตรงกับสภาพการณ์ ปัจจุบัน

2) ควรศึกษาถึงแนวทางการกำหนดนโยบาย/ ยุทธศาสตร์/ กลยุทธ์ในการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมี จิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการวางแผนนโยบาย เพื่อนำไปสู่การนำเสนอในการนำเสนอ กลยุทธ์การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อไป ประยุกต์ใช้งานในอนาคต เพื่อพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริงและตรงตามความต้องการของชุมชน

References

- Touchachet Niyomsuk. (2008). People's Participation in Municipality Administration. in the metropolitan area of Bangkok. Doctor of Philosophy Thesis Human Resource Development Management Branch. Pathumthani University.
- Nongluk Thepsawat. (1997). Theory and practice of social work. Bangkok: Thammasat University Press.
- Peerasit Khuansin and Supawatanakorn Wongtanawas. (2006). Knowledge, attitudes and people's participation in local government. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Wilaiwat Krishnaputi. (1986). Introduction to social work. Bangkok: Odeon Store.
- Sasipat Yodphet and Surangrat Semantic Sri. (1981). Individual social work. Bangkok: Thammasat University.

